

**MIELŐTT A HATÁRVADÁSZOK
MEGÉRKEZNEK –
IRREGULÁRIS MIGRÁCIÓS
HELYZETKÉP 2022 NYARÁN**

Migrációkutató Intézet

Gyorselemzések

Vargha Márk

2022/11

2022.07.07.

Gyorselemzések 2022/11

**MIELŐTT A HATÁRVADÁSZOK MEGÉRKEZNEK –
IRREGULÁRIS MIGRÁCIÓS HELYZETKÉP 2022 NYARÁN**

2022 első félévének európai és hazai migrációs statisztikáit áttekintve látható, hogy a koronavírus-járvány alatt történt visszaesés után idén dinamikusan növekedett szinte valamennyi útvonalon az áramlás intenzitása. Különösen a Nyugat-Balkánon várakozók nagy tömege szembeötlő, az elemzés megjelenésének idején a hozzájuk idén csatlakozók száma meghaladta a 40 ezret. A Kormány álláspontja változatlanul az, hogy migrációs politikájának alapja a határok védelme, ezért az ukrajnai menekülthullám és az erőszakosabbá váló irreguláris migránshullám szorításában mindent megtesz azért, hogy az ország képes legyen megbirkózni a növekvő feladatokkal. Ennek része újabb határvadászok toborzása is, akik a tervek szerint a készenléti rendőrség állományába tartoznának. A szakpolitikai elképzelés megismerése még várat magára, ugyanakkor a jelenlegi helyzet bemutatása azért szükséges, hogy látható legyen, milyen helyzet fogadja majd a határ őreit.

Hogyan alakult az egyes Európába tartó útvonalakon az illegális migráció az utóbbi két és fél évben?

Az Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség 2020-ra vonatkozó adatai szerint a covid-világjárvány első évében két fő útvonalon csökkent, míg két másik fő útvonalon nőtt az érkezők száma, bár különböző mértékben. Mindenesetre 2013 óta ebben az évben volt a legalacsonyabb a migránsok száma. A nyugat-mediterrán útvonalon (tengeri úton) 16 969-en (28%-os csökkenés 2019-hez képest), a közép-mediterránon 35 628-an (154%-os emelkedés), a nyugat-balkánin 26 928-an (78%-os emelkedés), a kelet-mediterránon pedig 19 681-en (76%-os csökkenés) érkeztek.¹

2021-ben az érkezések száma minden útvonalon meghaladta a 2020-ast, vagyis visszaállt a pandémia előtti fokozott nyomás: nyugat-mediterrán útvonal 18 254 fő (+6%), közép-mediterrán 65 362 fő (+83%), nyugat-balkáni 60 540 fő (+125%), kelet-mediterrán 20 373 fő (+0,5%).² Újdonságként hatott az ugrásszerűen nagy növekedés az addig „csendes” kelet-európai útvonalon: a 2019-es 677 főhöz képest a 2021-es 8 184 fő +1 209%-ot jelent.³

¹ FRONTEX 2020.

² FRONTEX 2021.

³ FRONTEX EASTERN.

Gyorselemzések 2022/11

2022 első öt hónapjában a nyugat-mediterrán útvonalon észlelt hullám enyhe csökkenése (3 965 fő, -17%) és a közép-mediterrán enyhe emelkedése (+15%) figyelhető meg a tavalyi év azonos időszakához képest, ugyanakkor a többi útvonalon valóságos robbanás: a nyugat-balkánin 40 675 fővel 167%-os, a kelet-mediterránon 13 668 fővel 116%-os, míg a kelet-európain 2 155 fővel 447%-os növekedés volt elkönnyvelhető.⁴

A hazánk szempontjából leglényegesebb nyugat-balkáni és kelet-mediterrán útvonalon látható növekedésen túl érdemes rögzíteni azt is, hogy azok „túlsó végén”, Törökországban 2019-ben rekordszámú irreguláris migránst észleltek, szám szerint 454 662-t, majd 2020 meredek csökkenése után (122 302 illegális bevándorló) 2021-ben ismét nőni kezdett a szám (162 996). A 2022. június 26-áig észlelt 126 038 fő pedig azt vetíti előre, hogy az idei szám nemcsak jóval magasabb lesz a tavalyinál, hanem elérheti vagy meghaladhatja a tavalyelőttit.⁵

A Nemzetközi Migrációs Politikafejlesztési Központ nevű nemzetközi szervezet, amely világszerte 90 országban működik, tavaly az alábbi okokat látta a török és a nyugat-balkáni számok idei megugrása mögött:

Törökország esetében:

1. Az afganisztáni emberi jogi helyzet romlása és a koronavírus-világjárványnak a származási országok gazdaságára gyakorolt hatása következtében 2022-ben és a következő években a régióban az országukat elhagyó afgánok számának további növekedése várható.
2. Várható továbbá, hogy a törökországi gazdasági visszaesés hatása sokkal erőteljesebben érezhető lesz 2022 folyamán, ami jelentősen növelni fogja a több mint 4 millió migráns és menekült kiszolgáltatottságát Törökországban.
3. E két tényező azt eredményezheti, hogy a biztonsági szempontok megelőzik majd a humanitárius szempontokat, vagyis a jogszabályok szigorítása az ideiglenes és nemzetközi védelem korlátozásával, valamint a menekültekre és migránsokra fordított magas költségek visszafogása következhet.

⁴ FRONTEX 2022.

⁵ MIT.

Gyorselemzések 2022/11

4. A migrációval kapcsolatos kérdések valószínűleg továbbra is meghatározóak lesznek az EU és Törökország kapcsolatában. Törökország várhatóan további uniós támogatást fog kérni a menekültek és menedékkérők számára és az áttelepítési kvóták növelését fogja szorgalmazni.

A Nyugat-Balkán esetében:

1. Az afgánok az uralkodó nemzetiség az illegális migránsok között a Nyugat-Balkánon, ahol már eddig is növekedett az afgánok száma, de ez 2022-ben az alacsony jövedelmű afgánok érkezése miatt tovább fog növekedni. (A magas jövedelmű afgán állampolgárok már egy korábbi hullámban elhagyták a Tálibán által uralt országot.)

2. A nyugat-balkáni és a törökországi folyosó már nem az egyetlen fő útvonala az Ázsiából az Európai Unió felé tartó irreguláris migrációnak. 2021-ben a Fehéroroszország és északi, valamint nyugati szomszédai közötti határon „találtak” új belépési pontokat a migránsok. A szakértők azt prognosztizálták, hogy az útvonal aktivitása lecsökkenhet – s az részben orosz-ukrán háború következtében valóban lecsökkent, ez pedig kihatott a nyugat-balkáni útvonalra.

3. A vírushelyzet esetleges romlása az úton lévő migránsok számára azt jelentheti, hogy hosszabb időre valamelyik tranzitorszámban ragadnak. Ez a velük szembeni ellenérzéseket fokozhatja az adott országban.

4. A Nyugat-Balkánon még mindig alacsony az önkéntes hazatérés aránya (csak a visszatérés szempontjából biztonságosnak ítélt országokat figyelembe véve). A legnagyobb kihívás továbbra is a visszafogadási megállapodások hiánya a származási országokkal, valamint a kitoloncolások végrehajtásához nyújtott alacsony politikai és pénzügyi támogatás.

Hogyan alakult a déli határon irregulárisan próbálkozók száma az utóbbi két és fél évben?

A magyar rendőrség adatai alapján háromféle kategóriát különböztet meg az irreguláris migránsok tekintetében: „megakadályozott tiltott határátlépés”, „feltartóztatott, majd IBH-kapun átkísért” és „elfogott, előállított, majd eljárás alá vont személyek.” 2020-ban az irreguláris migráció az év utolsó negyedében sújtotta hazánkat leginkább. A korábbi negyedekben enyhe volt a nyomás, sőt voltak olyan hetek a pandémia kitörésének időszakában, amikor alig volt érkezés (a 16. héten például 1 + 19 + 1). A legintenzívebb hét az 51. volt, amikor az első csoportból 1 326-ot, a másodikból 1 490-et, a harmadikból 10-et regisztráltak.

Gyorselemzések 2022/11

2021-ben látszik, hogy jelentősen megnövekedett a határsértések száma a tavalyelőttihez képest, hiszen a legkevésbé intenzív, 2. héten a három kategória összesen 1 200 főt tett ki, míg a legintenzívebb, 43. héten 4 488-at.

2022 első 26 hetét tekintve a két legszélsőségebb hét a 3. és a 22. volt. Előbbi során a három kategóriában 2 471, utóbbi héten 6 102 volt az adat.

Hangsúlyozandó, hogy egy ember többször is próbálkozhat, tehát az adatok legfeljebb közvetetten utalhatnak a szerb oldalon várakozó tömeg nagyságára.

Év	Legkevesebb heti belépés és/vagy kísérlet száma	Legtöbb heti belépés és/vagy kísérlet száma	Belépések és/vagy kísérletek száma az évben összesen
2020	21	1 848	48 056
2021	1 200	4 488	120 801
2022 ⁶	2 471	6 133	108 841

1. táblázat: Illegális migráció, azaz határsértések alakulása az elmúlt két és fél évben⁷

Döntés a határvadászokról

A Kormány korábban, 2016 augusztusában már döntött a határvadász bevetési osztályok bővítéséről. 2016. szeptember 8-án Magyarország Kormánya a következő közleményt adta ki: „A rendőrség 2016. szeptember 1-jén megkezdte a toborzást határvadász bevetési osztályaiba. Az Országos Rendőr-főkapitányságon működő Országos Toborzó Központban több mint 2 000 fő kért és kapott tájékoztatást a pályázatra jelentkezés részleteiről.

A területi szervek toborzó csoportjai több megyében – többek között Borsod-Abaúj-Zemplén, Hajdú-Bihar, Heves, Győr-Moson-Sopron, Jász-Nagykun-Szolnok, Komárom-Esztergom, Somogy és Zala megyében – különböző rendezvényeken már fogadták az érdeklődőket. A megyei rendőr-főkapitányságok toborzó csoportjai a következő hetekben is az ország több pontján lesznek jelen (a pályázatra a rendőrség Facebook és Twitter oldalán, levélben, elektronikus levélben, telefonon, illetve valamennyi rendőri szervnél is lehet jelentkezni).

⁶ A gyorselemzés megjelenéséig, vagyis a 26. hétig.

⁷ POLICE.HU 2022.

Gyorselemzések 2022/11

Határvadásznak jelentkezhet az a 18. életévét betöltött magyar állampolgár, aki büntetlen előéletű, magyarországi állandó lakóhellyel és legalább érettségi vizsgával rendelkezik. A leendő rendőrökre a jelentkezést követően egészségügyi, pszichológiai alkalmassági vizsgálat, illetve fizikai állapotfelmérés vár, továbbá – hozzájárulásukkal – sor kerül kifogástalan életvitel ellenőrzésükre.

A felvételt nyert pályázók hat hónap időtartamú iskolarendszeren kívüli moduláris képzésben vesznek részt, amelynek első két hónapjában a rendvédelmi alapsfeladatok, majd az ezt követő négy hónapban az ór-járórtársi modult teljesítik. A második modul eredményes teljesítése után komplex szakmai vizsgát tesznek, és ór-járórtárs rész-szakképzést szereznek.

A képzés első két hónapjában a hallgatók munkaviszonyban állnak, munkabéruik bruttó 150 000 Ft/hó. A második hónap végén – sikeres modulzáró vizsgát követően – 12 hónap próbaidő kikötésével a Készenléti Rendőrség hivatásos állományába kerülnek őrmesteri rendfokozatba kinevezésre bruttó 220 300 Ft/hó alapilletménnyel. A feltételek teljesülése esetén jogosultak lesznek nyelvvizsga-, éjszakai- és készenléti pótlékra, illetve a túlszolgálat megváltására pénzben vagy szabaddidőben, továbbá a hivatásos állományt megillető élet- és balesetbiztosítási szolgáltatás díjmentes igénybe vételére. A hivatásos állományba vételt követően béren kívüli juttatásként – többek között – évi 200 000 forint értékben cafetéria juttatásra, lakbátási támogatásra vagy albérleti díj hozzájárulásra, indokolt esetben szálló vagy garzon elhelyezésre, évente ruházati utánpótlási ellátmányra, munkába járással kapcsolatos utazási költségtérítésre, egészségügyi ellátásra, kedvezményes utazási- és mobiltarifára igénybe vételére nyílik lehetőségük.

A pályázatra folyamatosan lehet jelentkezni, a képzések a jelentkezők létszámától függően regionálisan, várhatóan 2016 novemberétől indulnak. A szolgálatellátás helyszínei a sikeres záróvizsgát követően a Készenléti Rendőrség budapesti, miskolci, nyírbátori, debreceni, orosházi, szegedi, kiskunhalasi, pécsi, kaposvári, nagykanizsai, szombathelyi, győri székhelyű osztályai.

A Kormány 2016 augusztusában azért döntött a rendőrség határvadász bevetési osztályainak 3 000 rendőrrel történő megerősítéséről, mert tovább erősödött az illegális migrációs nyomás a magyar-szerb, valamint a bolgár-szerb határon, megnőtt a szerb területen várakozók száma, és a későbbiekben sem várható az illegális migráció csökkenése. Emellett csökkenteni kell a rendőri állomány leterheltségét, meg kell előzni az állomány kifáradását, fenn kell tartani az ország kiegyensúlyozott közbiztonsági helyzetét. További cél, hogy a lakosság szubjektív biztonságérzete ne romoljon. A 3 000 fős létszámfejlesztés megvalósításaként a Készenléti Rendőrség korábbi határrendészeti igazgatósága mellé egy újabb határrendészeti igazgatóság kerül felállításra, a meglévő hét határvadász bevetési osztály 15 határvadász bevetési osztályra bővül.”

Gyorselemzések 2022/11

Hogy mennyire volt sikeres a toborzás az elmúlt években, s hányan morzsolódtak le, arról hivatalosan nem kommunikált a kormányzat. Tény, hogy a rendőrség és a honvédség állományát az Ukrajnából érkezők áradatának kezelése idén február 24-e óta alaposan igénybe veszi. „Bennünket egyszerre sújt 800 ezer menekült Ukrajnából, és csak az év eddig eltelt időszakában több mint százezer illegális határátlépő délről. Tehát az, hogy ez a két teher egyszerre nyomjon egy országot, példátlan”⁸ – nyilatkozta a miniszterelnök 2022. július 1-jén. Felismerve azt, hogy nem lehet mindkét fronton magas színvonalon helyt állni, valamint a déli határon próbálkozók növekvő száma, és erőszakos fellépésük a határon szolgálatot teljesítő rendőrökkel szemben arra sarkallta a Kormányt, hogy ismét toborzásról döntsön. A határvadászok a jelenlegi tervek szerint a készenléti rendőrség állományába tartoznának. A kormányfő 2-4 ezer emberre számít, akiket kiképeznének, mint mondta: nem egyszerűen csak fizikailag kell őket felkészíteni, hanem az emberi jogok ismerete, jogszabályismeret, mit lehet tenni, mit nem, ezekből mind ki kell őket képeznünk.”⁹

A miniszterelnök a toborzás okai közt az illegális határátkelési kísérletek magas számán túl az elfogott embercsempészek emelkedő számát is említette. S valóban, az elmúlt években tapasztaltak alapján e téren is növekedést állapíthatunk meg, hiszen 2022 első félévében közel annyiszor követték el ezt a bűncselekményt, mint 2021-ben egész évben, mely év adata 2020-hoz képest már jóval magasabb volt.

Év	Embercsempészés büntette	Legtöbb eset (Győr-M.S. megye)	Második legtöbb eset (Bács-K. megye)
2020	257	46	43
2021	635	127	119
2022 ¹⁰	624	157	105

2. táblázat: Embercsempészés – regisztrált bűncselekmények száma¹¹

A határvadász-toborzás új hulláma még várat magára, így az sem tudható, hogy a fentebb idézett leírástól mennyire lesz majd eltérő a jogviszony tartalma. Ugyanakkor a rendőrség fegyveres biztonsági őrköt

⁸ KORMANY.HU

⁹ Ibid.

¹⁰ A gyorselemzés megjelenéséig.

¹¹ BM.

Gyorselemzések 2022/11

keres határszolgálati feladatok ellátására. Ezt a magyar sajtó egy része újdonságként kívánta láttatni, ugyanakkor a rendőrség közleménye szerint „A rendőrség szervezetében jelenleg is 1923 fegyveres biztonsági őr dolgozik munkavállaló, illetve rendvédelmi igazgatási jogviszonyban, akik közül több százan már évek óta a déli határszakaszon teljesítenek szolgálatot. A kormány ez év elején biztosított bérfedezetet a létszám további emelésére, jelentős mértékben támogatva ezzel a rendőrség határőrizeti tevékenységét. A speciális feladatokhoz igazított, újragondolt munkaszerződés alapján márciusban indult a toborzás, és az erre vonatkozó álláshirdetés jelenleg is olvasható a rendőrség honlapján. Ezen kollégák fegyveres biztonsági őrként az ukrán, a román és a szerb zöldhatáron, illetve a határátkelőhelyeken is látnak el szolgálatot. A határvadászok toborzása csak a kormány döntését követően kezdődhet meg, a részletek (szervezet, jogviszony, feladatkörök stb.) kidolgozása még folyik.”

A fegyveres biztonsági őrsegről, a természetvédelmi és a mezeti őrszolgálatról szóló 1997. évi CLIX. törvény 10/D. § (1) bekezdése értelmében az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szervezetében létrehozott és működtetett fegyveres biztonsági őrsegnél foglalkoztatott fegyveres biztonsági őr az 1. § (7) bekezdése szerinti feladatot kizárólag az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv hivatásos állományú tagjával közösen, annak közvetlen felügyelete és irányítása mellett végezheti, és kizárólag az e törvény szerinti intézkedések megtételére jogosult.

A fegyveres biztonsági őr feladatai: határrendészeti és határőrizeti feladatok (az ideiglenes biztonsági határzárnál elsősorban az államhatáron történő illegális belépési kísérlet megakadályozása céljából); objektumőrzési- védelmi feladatok (az ideiglenes biztonsági határzár által határolt területen, határátkelőhelyeken, és egyéb az államhatár közelében lévő rendőrségi objektumokban, felállított őrként vagy járőrként); a közúti-, vasúti- és vízi határátkelőhelyen a határforgalom-ellenőrzési feladatok ellátását végző rendőr tevékenységének biztosítása; a határforgalom-ellenőrzés megkerülésének megakadályozása, az ott lévő járművek és szállítmányok biztosítása; annak biztosítása, hogy a biztosítás alatt lévő járművekre illetéktelen személyek ne szálljanak fel, vagy azt engedély nélkül ne hagyják el, valamint tárgyakat, értékeket, iratokat, tiltott anyagokat az ellenőrzésen kívül álló, vagy ellenőrzött személyeknek ne adjanak át; a határátkelőhelyre nem határátlépési célból érkezők ellenőrzése, a határátkelőhely és környékének, valamint légtérének figyelése; a határátkelőhelyen történő jogtalan áthaladás megakadályozása, az elkülönített helyen történő ellenőrzés végrehajtására kijelölt helytől illetéktelenek távoltartása, az elkülönített ellenőr tevékenységének biztosítása, a kutatási feladatok végrehajtásának biztosítása, a katonai szerelvények és szállítmányok áthaladásának biztosítása. A kiképzés egy hónapos, azon a rendőrkapitányságon folyik, ahol a jelentkező dolgozni fog, és

Gyorselemzések 2022/11

négy modulból áll: fegyveres biztonsági őr szakmai ismeretek (elméleti), jogi ismeretek (elméleti), önvédelmi ismeretek (gyakorlati), fegyverismeret (gyakorlati).¹²

Összegzés

A Covid-19-járvány miatt bevezetett határkorlátozások feloldása, az afganisztáni politikai viszonyok tavalyi drasztikus megváltozása és az annak következtében kibontakozó humanitárius válság, továbbá az orosz-ukrán háború által súlyosbított gabonaellátási válság, mely Afrika és a Közel-Kelet millióinak éhezését hozhatja el (és részben már hozta is el), a Nyugat-Balkánon és a szerb-magyar határon is megnövelte az Európai Unióba bejutni szándékozó bevándorlók számát, s fokozta az embercsempészek tevékenységét. A magyar kormány az elmúlt hét évben bizonyította, hogy a schengeni külső határ védelmének politikájából nem enged, abban mindig a lehető legkevesebb kompromisszumra hajlandó csak. Ezt a védelmet szolgálja a déli határok védelme, melyet eddig ugyan rendőrök és katonák helyszínrre vezénylésével meg tudott oldani, azonban az ukrajnai háború nyomán előállt terhelést csak úgy tudja bírni, ha határvadászokat toboroz, illetve kiképzendő fegyveres biztonsági őröket vezényel az érintett határátkelőhelyekhez az ott szolgálatot teljesítő rendőrök megsegítésére.

¹² POLICE.HU 2022.

Gyorselemzések 2022/11

Felhasznált irodalom

BM: https://bsr-sp.bm.hu/SitePages/ExcelMegtekinto.aspx?ExcelName=/BSRVIR/Regisztr%C3%a1lt%20elk%C3%b6vet%C3%a9sek_ver20220705014232.xlsx&Token=QlJ3NURPSFUxd0xwcXNOVEZsenl2aHhBYUl6bkJKRnNUamRka3VDVmRyckkxS3hxZGVOBghFRHIVbng0c29nWINMcmI'TXZkOEpXb1ozSXdoei9YK3F4RjFVQ2t4RGpqWDINYUdKSzZrWm1OMlpHRG5BdzhqelU4M1N4VU9CNjM=

FRONTEX 2020: <https://frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/irregular-migration-into-eu-last-year-lowest-since-2013-due-to-covid-19-j34zp2>

FRONTEX 2021: <https://frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/eu-external-borders-in-2021-arrivals-above-pre-pandemic-levels-CxVMNN>

FRONTEX 2022: <https://frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/eu-external-borders-in-may-detections-in-western-balkan-region-more-than-double-gsEhc8>

FRONTEX EASTERN: <https://frontex.europa.eu/we-know/migratory-routes/eastern-borders-route/>

KORMANY.HU 2016: <https://2015-2019.kormany.hu/hu/belugyminiszterium/hirek/megkezdodott-a-hatarvadaszok-toborzasa>

KORMANY.HU 2022: <https://kormany.hu/beszedekek-interjuk/miniszterelnok/orban-viktor-interjuja-a-kossuth-radio-jo-reggelt-magyarorszag-cimu-musoraban-20220701>

MIT: <https://dtm.iom.int/reports/turkey-%E2%80%94-migrant-presence-monitoring-situation-report-january-2022>

POLICE.HU: <https://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/hatarinfo/illegalis-migracio-alakulasa>

POLICE.HU 2022: <https://www.police.hu/hu/a-rendorsegrol/kepzes/fegyveres-biztonsagi-or-kepzes>

Gyorselemzések 2022/11

A Migrációkutató Intézet elektronikus kiadványsorozata

Kiadó: **Migrációkutató Intézet**

A kiadó elérhetősége: H-1518 Budapest, Pf. 155.

Tel.: +36 1 372 0191

E-mail: info@migraciokutato.hu

© Vargha Márk, 2022

© Migrációkutató Intézet, 2022

Sorszám: 2022/11